

Duvbo

MILJÖPROGRAM

Tillhör planhandlingarna (C102)

Detta miljöprogram godkändes av stadsbyggnadsnämnden den 28 november 1996.

Programmet har framställts i syfte att precisera de värden som särskilt skall beaktas i bygglovärenden och som är vägledande för eventuella planarbetet inom området.

Programmet har utarbetats av plan- och byggförvaltningen, Sundbybergs stad.

Foton och teckningar där ej annat anges: Christina Englund

Detta är en direkt avskrift av originalhandling, sektorn för samhällsbyggnad 2022. Tillgänglighetsanpassad 2024.

Innehåll

Områdets tillkomst	3
Duvbos karaktär	3
Bebyggelsen	3
Kulturhistoriskt värde	3
1. Området som helhet	4
2. Kvartersmark	5
Tomtens utformning	5
Husen	6
Tillbyggnad	7
Nybyggnad	7
3. Offentlig miljö	8
Gator och parker	8
Allmänna anläggningar och installationer	9

Områdets tillkomst

Vid sekelskiftet 1900 befann sig Sverige i storomvandling. Industrialiseringen tog på allvar fart och förde med sig stor befolkningstillväxt i storstäderna.

I bostadsnödens Stockholm bildades 1898 föreningen *Egna Hem* i syfte att skapa egna hem för arbetare. Man förvärvade året därpå egendomen Dufvebol i Spånga församling och upprättade en stadsplan med 325 tomter.

Snabbt växte Duvbo villastad fram som en av landets första egnahemsmiljöer; ett exempel som skulle få flera efterföljare. Duvbo hade gott rykte och efterfrågan på tomter var stor varför området 1924 utökades västerut med ytterligare 98 villatomter.

Duvbos karaktär

Duvbo är byggt i ett omväxlande landskap med bördiga dalstråk och höjder med barrträd och berg i dagen. Karaktäristiskt för stadsplanen är de oregelbundna kvartersformerna och anpassningen av vägnätet till terrängen.

Bostadsgatorna slingrar sig fram på höjderna medan de större vägarna löper i dalgångarna. Även hus och trädgårdar är följsamt anpassade till topografin, utan större plansprängningar eller utfyllnader. Husen är placerade på tomtens högsta punkt vilket i regel ger breda förgårdar mot gatan som anlagts där marken var som planast.

De gamla uthusen är placerade inne på tomterna, ofta dolda av vegetation. Duvbo är relativt glest byggt och har trots ett antal avstyckningar på 80-talet, i stor utsträckning behållit sin ursprungliga tomtindelning.

Tomterna är stora och trädgårdarna är traditionellt anlagda med gräsytan mot gatan planterad med fruktträd och buskar. På höjderna växer tallar. Den frodiga växtligheten, de många, stora, gamla och vackra träden präglar i hög grad miljön och dominerar ofta gaturummet mer än husen. Utmed tomtgränsen löper enkla spjälstaket och lövhäckar som är viktiga inslag i gatumiljön och som bidrar till att området knyts samman.

Bebyggelsen

Husen i Duvbo är framförallt byggda vid sekelskiftet 1900 och under 1920-talet.

Sekelskiftesvillorna, som ofta byggdes av ägarna själva, visar en rik provkarta på den tidens förhärskande smakriktningar och präglas av stor variationsrikedom. Typiskt är fasadernas indelning i fält med omväxlande stående och liggande spontpanel och de snickarglada detaljerna. Taken i rött lertegel eller falsad plåt är ofta oregelbundna och har ibland torn och kupoler.

1920-talsvillans utformning är enklare och mer regelbunden med fasadbeklädnad i locklistpanel och sparsmakade detaljer. Även putsade fasader förekommer. Taken utgörs av enkla eller brutna sadeltak och är belagda med rött lertegel.

Både de äldre och de yngre husen är uppförda i två våningar på höga nivåutjämnande socklar. Träfasaderna målades ursprungligen med linolfärg eller slamfärg i tidstypiska jordnära färgskalor. Den senare bebyggelsen som tillkom under 1930- och 40-talen har enkla slätputsade volymer avfärgade i ljusa kulörer. Detaljerna är få. Taken är flacka och täckta med rött lertegel.

Kulturhistoriskt värde

Duvbo villastad har ett stort kulturhistoriskt värde och en unik karaktär.

Riksantikvarieämbetet utpekade 1987 området som ett riksintresse för kulurmiljövården med motiveringen att Duvbo är en av de första exemplen på en välorganiserad egnahemsförstad i Stockholmstraken.

Duvbo speglar egnahemsbyggandets utveckling, både under pionjärstiden och i ett senare skede. Det gör området extra intressant. Det är inte i första hand de enskilda byggnaderna som är kulturhistoriskt intressanta – även om det finns värdefulla sådana – utan samhället som helhet. Kulurmiljövården kan beskrivas som de delar som helheten består av och som är viktiga för hur vi upplever Duvbo. De förändringar som området genomgått upplevs trots allt som relativt måttliga. Det beror på bl a på att en stor del av bebyggelse- och tomtstrukturen är ursprunglig och vägnätet är intakt samt att staket och häckar mot gatan till största delen är bevarade.

1. Området som helhet

Kulturmiljövärden kan beskrivas som de delar som helheten består av och som är viktiga för upplevelsen av miljön. Det kan sammanfattas i följande punkter:

- Det terränganpassande vägnätet, dess sträckning och utformning.
- Kvartersmönstret, tomtstrukturen och tomternas storlek.
- Områdets glesa bebyggelsestruktur och öppna byggnadssätt.
- Hus och trädgårdars anpassning efter tomtens naturliga topografi.
- Den karaktäristiska förgårdsmarken.
- Bebyggelsens skala, volym och material.
- Tomternas planering med staket och häckar och annan vegetation som avgränsar gaturummet.

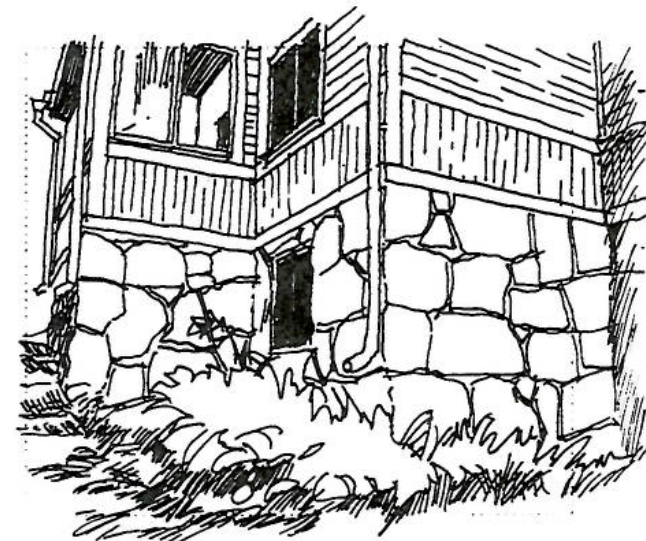

Duvbos egnahemsmiljö speglar planutveckling och byggande vid kring sekelskiftet och blev föregångare för andra egnahemsområden. Kännetecknande är vägnätets anpassning till terrängen, oregelbundna kvartersformer och stora tomter med rik växtlighet.

Bevara förgårdsmarken. Förlägg tillbyggnader och uthusbyggnader så att områdets öppenhet bevaras och gatubilden förändras så lite som möjligt.

Husen i Duvbo är följsamt anpassade till tomtens topografi. Nivåskillnader tas upp i höga socklar. Skapade plana ytor som bas för husen förekommer inte.

2. Kvartersmark

Tomtens utformning

- Tomtens naturliga topografi får inte förändras genom större anläggningsarbeten.
- Stora stamträd liksom övrig vegetation av betydelse för upplevelsen av området bör bevaras.
- Gångar, gårdsplaner, infarter och parkeringsplatser bör endast uppta begränsade ytor och anordnas främst med grus, ev. plattor av natursten. Undvik asfalt och betongplattor.
- Anordna parkeringsplatser inne på tomten så att de infogas i trädgårdsmiljön.
- Staket, grindar och häckar som avgränsar tomten från gatan bör vårdas och bevaras. Nya staket och grindar utformas lika äldre förlagor.

Måna om staket, häckar och de många stora och vackra träden som i hög grad bidrar till att området knyts samman.

Bilen blir en naturlig del av miljön när den placeras inne på tomten i ett lite undanskymt läge (ovan).

Då bilupställningsplatsen förläggs för nära gatan utanför tomtens staket blir den allt för dominerande i gatumiljön (nedan).

Tomter, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, får inte förvanskas. (PBL3:17)

Husen

- Vid underhållsarbeten och andra förändringar av husets yttre ska om möjligt utförande, material och materialbehandlingar väljas i överensstämmelse med originalet eller byggnadens tillkomsttid (se nedan).
- Byggnadens tidstypiska uttryck får inte förvanskas genom ändringar som byte av fönster, fasad- och takmaterial eller genom färgsättning.
- Äldre hus som kraftigt förändrats bör i samband med andra åtgärder om möjligt anpassas bättre till omgivningen.
- Hus som tillkommit på senare tid och som avviker från äldre byggnadsstil anpassas vad gäller takmaterial och färgsättningen till omgivningen.

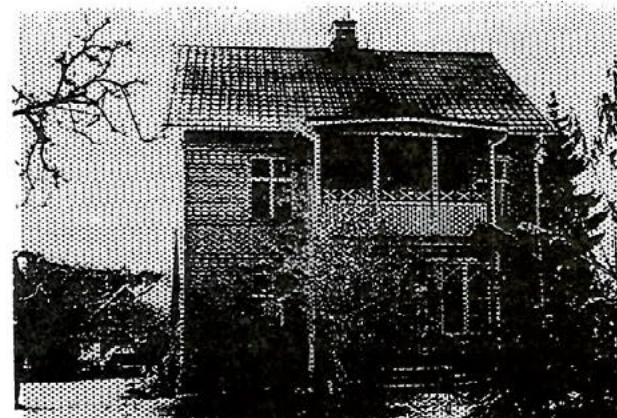
Tillkomst: (stil)	Sekelskifte 1900 (schweizerstil)	1920-talet (engahemstyp)	1940-talet (funktionalism)
Fasader	Stående och liggande fasspantpanel med listverk indelade i fält.	Locklistpanel, ev. puts, med markerade knutar.	Slätputs.
Tak	Rött lertegel, falsad slätplåt, ev. papp. Synliga kontursågade taktassar.	Rött lertegel. Synliga taktassar.	Rött lertegel. Synliga taktassar.
Socklar	Höga, nivåutjämnande i natursten.	Rel. höga, nivåutjämnande, putsade.	Putsade.
Färgsättning (kontakta plan- och byggförvaltningen för färgförslag)	Heltäckande (lin)oljefärg eller faluröd slamfärg.	Heltäckande (lin)oljefärg eller faluröd slamfärg.	Kalkfärg i ljusa kulörer.
Detaljer	Gott om dekorativa lövsågerier (snickar-glädje).	Klassicerade detaljer.	Få och enkla detaljer.

Material och utförande hos Duvbos äldre bebyggelse.

Före renovering.

Efter renovering.
En sekelskiftesvilla som vid renovering återfått sin ursprungliga karaktär.

Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens särdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas till vara. (PBL 3:10)

Byggnader, som är särskilt värdefulla från historiskt, kulturhistorisk, miljömässigt eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett område av denna karaktär, får inte förvanskas. (PBL 3:12)

Tillbyggnad

- En tillbyggnad får inte vara så stor, placeras eller utformas på ett sådant sätt att den dominerar över ursprunglig huskropp eller påverkar gatubilden. Husets ursprungliga volym ska vara tydligt urskiljbar även efter om- eller tillbyggnader.
- Tillbyggnaden ska ansluta till ursprungshusets form, material och färg. Även detaljer utformas i harmoni med ursprungshuset.
- Tillbyggnader med plana tak hör inte hemma bland egnahemsbebyggelsen från 1900–1920-talen.

Nybyggnad

- Nya byggnader placeras och utformas med hänsyn till tomtens topografi och värdefull vegetation.
- Ny bebyggelse placeras i förhållande till gatan på samma sätt som omgivande äldre bebyggelse (1900–1940-tal).
- Ny bebyggelse anpassas till den äldre bebyggelsens karaktär gällande proportion, skala, material och färgsättning. Höga krav ska ställas på gestaltning och fasadutformning.
- Uthus och garage placeras så att de inte dominerar i förhållande till gatumiljö eller huvudbyggnad. De bör ansluta till huvudbyggnaden i form, material och färg.
- När nybyggnad blir aktuell i områdets utkanter skall naturligtvis hänsyn tas till Duvbos särart, men anpassning måste även ske efter de förhållanden som råder på platsen för att uppnå en god helhetsmiljö. Det kan innebära att väl motiverade avsteg från detta miljöprogram kan tillåtas.

I samband med en planändring för Duvbo har bygglovplikten utökats och omfattar följande åtgärder:

- utbyte av fasadbeklädnad och takläggningmaterial
- omfärgning av fasad
- utbyte, flyttning eller igensättning av fönster och dörrar
- andra ändringar som påverkar byggnadens yttre utseende
- fällning av träd med större stamdiameter än 20 cm på en höjd av 1,3 meter över marken

Åtgärder inom ramen för den utökade lovplikten är kostnadsfri.

Byggnader skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Byggnader skall ha en yttre form och färg, som är lämplig för byggnaderna som sådana och ger en god helhetsverkan. (PBL 3:1)

Tomter som tas i anspråk för bebyggelse skall anordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. (PBL 3:15)

3. Offentlig miljö

Alla de alldagliga tingen som vi ser när vi rör oss i området påverkar i hög grad helhetsintrycket av stadsdelen. När även dessa utformas med omsorg och känsla för Duvbos särart kan miljövärden stärkas och återskapas. Förbättrande åtgärder kan samordnas med underhåll av gator, utbyte av skyltar, belysning och andra arbeten.

Gator och parker

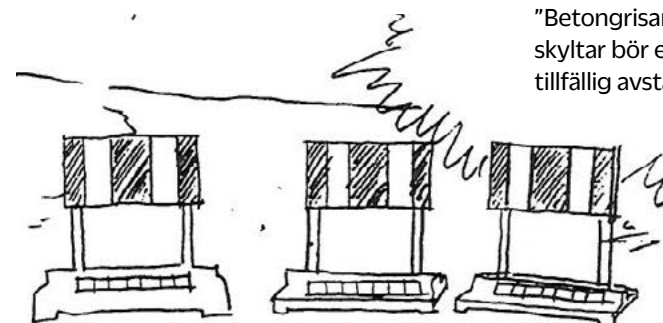
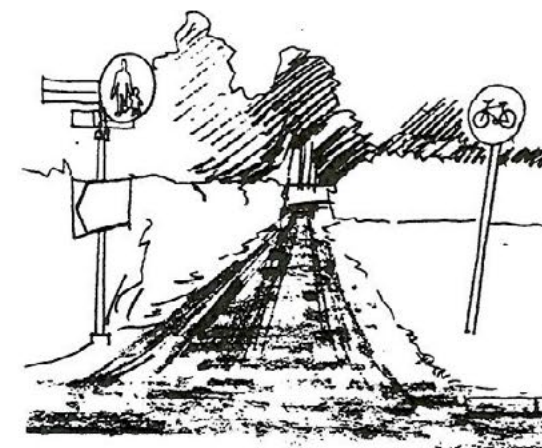
- Träd av betydelse för upplevelsen av områdets gatumiljö bör vårdas och bevaras.
- Gatans markmaterial är enkla med asfalterade körbanor och trottoarer samt kantstenar i granit, ej betong.
- Trappor i området utförs i granit och trappräcken bör vara målade smidesräcken eller motsvarande. Markbeläggningar på vilplan bör ha gruskaraktär eller beläggas med natursten. Asfalt bör undvikas.

Träden i gatumiljö är mycket viktiga för upplevelsen av området såväl sommar som vinter. Karlavägen.

- Parkmiljöer vårdas så att deras karaktär bevaras och förstärks. Beskärning av träd utförs så att deras karaktär bibehålls.
- Nyplantering sker i god tid så att en avväxling kan ske så obemärkt som möjligt.
- Renodlade gångvägar och planer i naturområden och anlagda parker bör beläggas med grus, ej asfalt eller betongsten.
- Markbeläggningar på cykelvägar parkmiljö bör ha gruskaraktär.

Genom att utforma gång- och cykelvägar på ett överskådligt och begripligt sätt kan antalet vägs skyltar minskas. Exempelvis kan gränser mellan bilväg och cykel- och gångväg markeras med annat markmaterial, stolpar, pollare eller träd. Olika markmaterial kan även användas för att markera övergångsställen, busshållplatser, fartdämpare och liknande.

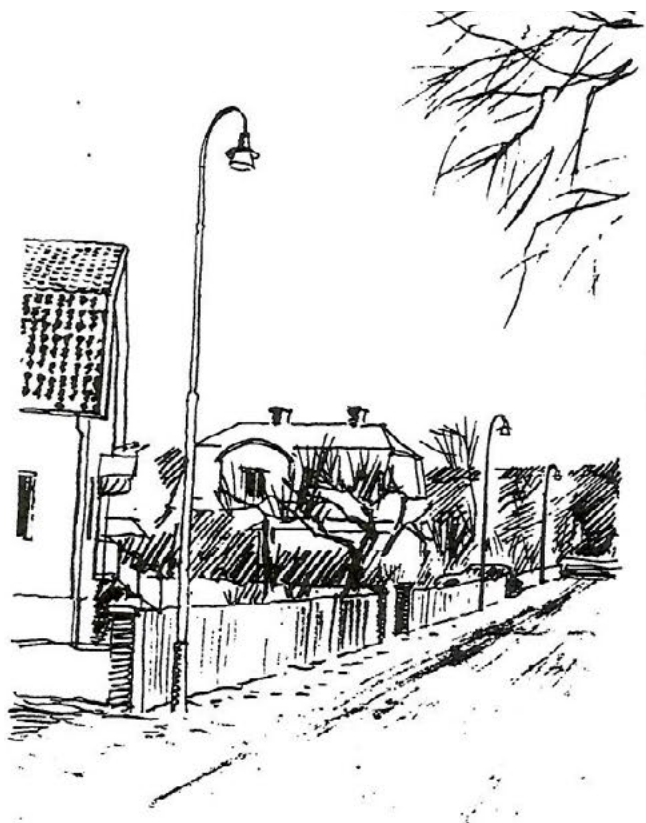
”Betongrisar” och grälla varningsskyltar bör endast förekomma som tillfällig avstängning.

Allmänna anläggningar och installationer

- Elskåp, elnätstationer, skyltar, postboxar, bänkar, sopkorgar m.m. bör placeras och utformas med hänsyn till områdets karaktär.
- Vid underhåll och utbyte av belysningsstolpar och armaturer bör en modell väljas med hänsyn till områdets och den aktuella gatans karaktär. (Exempelvis kan stolpars höjd och form variera beroende på typ av gata medan armaturen är den samma.) Belysningsstolparna bör vara målade och belysningen ha glödljuskaraktär, dvs ljusfärgen upplevs varken överdrivet kall eller varm.

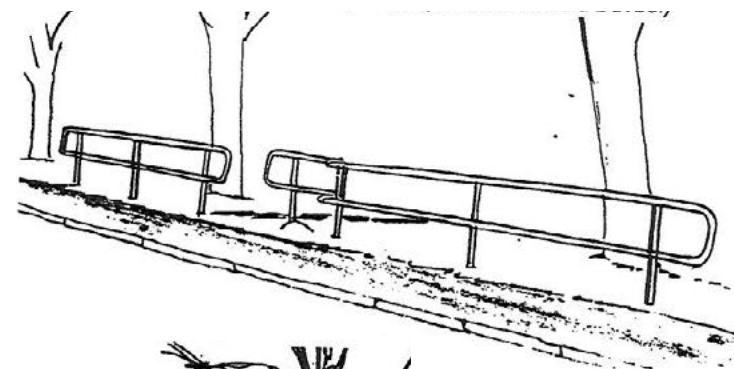

Så här rörigt kan det se ut när skyltar, reklampelare, elskåp, diverse rör och stolpar trängs ihop på en liten yta. Placering och utformning kan ske med lite mer omsorg om stadsmiljön (solparken i centrala Duvbo).

På några gator i Duvbo kan man se en belysningstyp av äldre modell. Med sin enkla och klassiska utformning känns den rätt i Duvbos miljö. En karaktär som bör eftersträvas när gammal belysning ska bytas ut.

Klumpiga räcken av aluminium hör inte hemma i Duvbos småskaliga miljö.

Elnätstationer, ett av många små hus i staden. När tillfälle ges kan den utformas med "Duvbokänsla". Till exempel kläs in med ett nytt fasadmaterial eller spalje, ges ett synligt tak osv.

